

Курман Є.В.,

професор з/н кафедри

режисури кіно і телебачення ФКіТБ

КНУКіМ, заслужений діяч мистецтв

України, головний режисер

Миколаївського академічного художнього

драматичного театру, м. Миколаїв, Україна

ОСОБЛИВОСТІ РЕЖИСУРИ ВИСТАВ ТА РОБОТИ З АКТОРОМ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Сьогодні, на дев'ятий рік російсько-української війни та після півтора річного терміну від початку повномасштабної військової навали з боку країни-терористки, можна робити впевнені висновки щодо впливу воєнного стану в Україні на театр загалом, окремі театральні інституції зокрема та на театральний педагогічний процес.

Перше, що хочу зазначити, це безумовний героїзм українців, що розпочали потужний спротив. Патріотичне піднесення відродило в нації почуття гідності, жагу до справедливості, і як наслідок жагу справедливої відплати кривднику. І ці почуття утворили яскраве психологічне тло, яке дозволяє чітко розгледіти позитивні зміни, що відбуваються в українському театрі.

Наче ілюструючи закони діалектики, війна стала головним чинником позитивних змін в галузі мистецтва загалом і театрального зокрема. Протягом останніх двох театральних сезонів утворилося багато нових незалежних театрів, театральних груп та студій, незалежних разових театральних проєктів, багато нових антреприз.

Відзначаю також і зміни в репертуарному запиті глядачів. Сучасний театральний глядач, скажімо так «посерйознішав». Домінуюча частка розважального контенту на українській сцені дуже значно зменшилася, і якщо раніше від глядачів лунало: дайте щось легке, життя і так складне, що не хочеться цього бачити ще й на театрі, то сьогодні глядач переважно хоче дивитися вистави поставлені за драматургією, яка показує життя «повною мірою». Тобто така драматургія, яка в своїй тематиці одночасно зачіпає буттєві проблеми людини, щоб сюжет вистави включав у собі і надії, і втрати, і кохання, і проблеми батьків-дітей і багато чого іншого з чого складається саме життя. Як приклад, вистава «Наше містечко» Миколаївського академічного художнього драматичного театру, і важливо підкреслити окрему вдячність за цю виставу саме фронтовиків, хоча в сюжеті нічого напряду пов'язаного з війною немає.

З війною в репертуарах наших театрів побільшало і постановок за п'єсами українських драматургів. Причину в цьому вбачаю знов таки в тому почутті патріотичного піднесення, яке повертає усвідомлення цінування свого. І ці постановки користуються також великою любов'ю глядача. «Станція» Олександра

Вітра, «Кольори» Павла Ар'є, «Коли повертається дощ» Неди Нежданой, «Шахрайки» Наталії Уварової – ці назви з'явилися в репертуарі Миколаївського художнього театру в період війни, хоча п'єси написані переважно у довоєнний період.

Окремо хочу зазначити про вистави українських письменників-сучасників, створені в результаті інсценізацій прозових творів. Вони також почали з'являтися на українських сценах. Так в Миколаєві поставлена вистава «Проста українська скіфська баба» за повістю Тамари Горіха-Зерня «Доця».

Одна з найактуальніших течій сучасності – документальний театр – також зазнала суттєвого імпульсу для свого розвитку в період війни. Маючи в своїй основі принцип «нон-фікшн», документальний театр створює вистави засновані на реальних фактах і долях людей. Як правило, це інтерв'ю з учасниками подій, які не піддаються редагуванню і тоді вже не вимисел, а сама правда набуває якості художності. Такі вистави як «Іду за Вас», поставлена на основі інтерв'ю з чотирма розвідниками 3-го полку спецпризначення імені князя Святослава Хороброго (до речі «Іду за Вас» - це перефразоване гасло військ спеціальних операцій «Іду на Ви») Кіровоградського академічного облмуздрамтеатру імені Кропивницького, та «Рецепт українського борщу», Марина Смілянець взявши інтерв'ю у людей, що пережили трагедію Бучі, драматизувала їх для постановки. Постановка здійснена в Хмельницькому театрі імені Старицького.

Коротко зазначу, що тематики війни дуже яскраво і багато втілюється українським аматорським театром. І це явище таке масштабне, що заслуговує на окреме дослідження.

Через суттєві фінансові проблеми, що природно виникають за часів воєнного стану, бюджети театрів суттєво скоротилися, тому театри прийняли на озброєння естетику так званого «бідного театру». Але талановитий український народ швидко її опанував. Вистави ставляться практично без капіталовкладень. Часто застосовується прийом модульної сценографії, коли одні і ті самі конструктивні модулі використовують в оформленні різних вистав трансформуючи і вирішуючи простір. І ці зміни, аж ніяк не впливають на якість і художню значущість вистав. Естетика бідного театру більш яскравої акторської роботи, бо саме актор своєю грою компенсує відсутність вражень від декоративно-палестичного образу вистави. Техніка акторської гри в українському театрі сьогодні суттєво модернізувалася. В акторській грі стали частіше використовуватися пластичні метафори, відтворені тілом, суттєво поліпшилося вміння транслювати в зал глибину згенерованого актором почуття, через відсутність декорацій все більше застосовуються медійні технології, відео, проєкції. Наприклад вистава київського театру Splash «Пташко. Нескорені» існує у формі zoom сесії, або частина вистави «Земний монолог» за творами Дмитра Кременя, відбувається як meet конференція.

Нові ідеї народжені під час війни вимагають і нових форм їхнього втілення. Оголошення повітряних тривог не зупинило роботу українських театрів. Вистави граються в бомбосховищах, укриттях, відкриваються нові площадки та сцени. Так «Сцена в укритті» Миколаївського художнього театру, яка з'явилася після прильоту

ракети С-300 в двір театру, стала не просто новим художнім простором і дала можливість безпечно працювати театру, ця сцена стала основним безпечним місцем для різноманітних заходів, вона гостинно відкривала свої двері для урядових нарад, міжнародних зустрічей і конференцій, дипломатичних контактів, навіть на рівні ООН. І буквально за рік ця сцена символом незламності.

Отже, як писав раніше, наче ілюструючи закони діалектики, війна стала чи не головним чинником розвитку і модернізації українського театру, бо козацькому роду нема переводу! Переможемо!

Сокурєнко О.О.,

кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри теорії й методики
дошкільної та початкової освіти
Миколаївського обласного інституту
післядипломної педагогічної освіти,
м. Миколаїв, Україна

Смола О.М.,

старший викладач, методист кафедри
теорії й методики дошкільної та початкової
освіти Миколаївського обласного
інституту післядипломної педагогічної
освіти, м. Миколаїв, Україна

ПОПУЛЯРИЗАЦІЯ ТЕАТРАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ: РЕАЛІЗАЦІЯ ПРОЄКТУ «ТЕАТРАЛЬНА ПЕДАГОГІКА» В МИКОЛАЇВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Творчість – загадкове й унікальне явище в житті людини і суспільства в цілому. Творчість забезпечує подальший розвиток суспільства. Серед різних видів творчості вирізняється педагогічна творчість, оскільки саме вона окреслює напрями всіх творчих процесів людства. Рушійною силою і носієм педагогічної творчості є педагогічний працівник, який проєктує, добирає доцільні методи, організовує, здійснює і супроводжує творчий розвиток особистості дитини.

Педагогічний працівник Нової української школи здійснює нові професійні ролі, він є новатором, наставником, фасилітатором, дослідником. Педагогу має бути властива низка здібностей, якостей, умінь і компетентностей, що сприятимуть успішній реалізації положень Концепції «Нова українська школа». Такою важливою здібністю для педагогічного працівника є саме креативність - загальна здібність людини, здатність до творчості, а також здатність до творчої педагогічної діяльності.

У 2021 році Миколаївським обласним інститутом післядипломної педагогічної освіти започатковано проєкт «Театральна педагогіка». 20 жовтня 2021 року